

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIX. Sanctorum Augustini dogmata nullo in puncto contraria sunt
Decretis SS. Pontificum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

plus dixit quam dicere debuit. Respondeo hoc perinde esse, ac dicere (cum Semipelagianis) quod disputando contra ipsos, necessarium excesserit modum; quod; ut præsumptuosum, Cælestinus Papa redarguit supra n. 129. Nec certè aliò tendunt hujusmodi dicta, nisi ad extenuandam æstimationem Augustinianæ doctrinæ, tantoperè ab Ecclesiâ commendatæ. Quapropter, Gregorius XIII. Cælestinum imitatus, Scriptori cuidam, invecundius adversus Augustinum agenti, pluraque ejus generis pollicenti, silentium indixit, atque à scribendo in posterum abstinere jussit, prout à teste fide digno se accepisse refert Facultas Lovaniensis in Justific. censuræ suæ parte altera pag. 256. Edit. Paris. anni 1641. addens se justam ob causam parere nomini Scriptoris istius.

CAPUT XIX.

Sanctorum Augustini & Aquinatis dogmata nullo in puncto contraria sunt Decretis SS. Pontificum.

161. Inter Augustinianæ doctrinæ depressores, sunt qui eximiam S. Augustini extenuare conantur autoritatem, plures ex damnatis in Bajo (ut vulgò fertur) propositionibus ipsi affingendo, hanc v.g. *Omnia infidelium opera, imò omnia peccatorum opera, sunt peccata.* Cujus Authores Augustinum & Prosperum facit Maldonatus in c. 6. Matih. v. 18. cujus specialem hac de re aberrationem, dum infra suo sumus ostensuri loco, contenti hic erimus, generalibus argumentis evincere, duorum illorum Sanctorum dogmata nullo in puncto contraria esse Decretis SS. Pontificum.
162. Id igitur efficaciter ostendo. Quia si aliquo in puncto contraria forent Decretis SS. Pontificum, maximè quia aliquæ alterutrius S. Doctoris sententiæ damnatæ forent per Bullam Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. contra Bajum, vel per Bullam Innocentii X. & Alexandri VII. contra Jansenium. Atqui certissimum est, nullas, sive Augustini, sive Aquinatis sententiæ, per Bullas istas esse damnatas. Ergo, Major est illud ipsissimum quod adversarii præterdunt. Minor probatur 1°. ex tot tamque mitificis elogis, quibus SS. Pontifices, Patres, imò Catholicus Orbis universus, doctrinam utriusque S. Doctoris non modò consecrarunt, sed & integerrimam, sanissimam, purissimam, inconcussam, tutissimam, atque ab omni specie erroris alienissimam, absque ulla exceptione vel limitatione declararunt. Quæ profectò elogia ficta essent, ac mendacia, si alterutrius doctrina aliqua ex parte damnata foret per Bullas suprascriptas. Illaque præsertim elogia ficta essent ac falsa, quibus Alexander VII. Clemens XI. & Innocentius XI. post omnes illas contra Bajum & Jansenium Bullas, traditam ab utroque doctrinam commendarunt.
163. Quippe falsum imprimis foret elogium istud Alexandri VII. in Brevi ad Facultatem Lovaniensem de die 7. Augusti 1660. *Non dubitamus quin... præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum, Augustini & Thoma, inconcussa tutissimaque dogmata sequi semper, ac impensè revereri velitis. Quorum profectò sanctissimorum virorum penes Catholicos universos, ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, novi præconi commendatione plane non egent. Ibi namque Pontifex simpliciter & sine restrictione inconcussa tutissimaque pronuntiat utriusque dogmata. Non forent autem simpliciter, & sine restrictione talia, si forent in aliquo per Bullas suprascriptas condemnata.*

Falsum quoque esset, quod de eodem Augustino Clemens X. in Bulla Augustinianis data anno 1671. pronuntiat: *Eximia, omnisque humana laudis præconium longè supergressa S. Augustini... Ecclesiæ Doctoris præcellentissimi (qui Spiritus Dei plenus, hæresum, errorumque tenebras, tamquam fulgentissimum christiana eruditionis jubar, profundissimis simulque sole clarioribus scriptis profligavit...)* decora grato devotoque memis affectu recolentes, &c. Sicut & illud Innocentii in Bulla data anno 1677. pro festivando in Regnis Hispaniarum S. Augustini die: *Optimus ille Magister... Ecclesiam Dei editus ad orthodoxæ fidei defensionem, sacræque doctrinæ elucidationem, vitæque & morum ex Christi institutione formandorum (nota bene) instructionem, tot clarissimis atque irrefragabilibus scriptis longè latèque illustravit, illustrareque hodie non cessat, &c.* Neque enim Augustini scripta, absque exceptione ulla, verè dicerentur *sole clariora, nec irrefragabilia*, si in aliquo, vel aliquibus punctis; damnatarum in Bajo vel Jansenio propositionum fuligine infuscata, obtenebrataque forent.

Falsum denique esset, quod de eo Cælestinus Papa in epist. ad Episc. Galliæ prædicavit, quod utique eum *numquam sinistra suspicionis rumor aspersit.* Aliaque hujusmodi, quæ Romani Pontifices de ipso magnificè dixerunt. Ne fas est autem, nedum credere, sed & suspicari Ecclesiam, summosque Pontifices falsis ac confictis elogis Augustini Thomæque doctrinam commendate voluisse.

Probatur minor 2°. Quod enim attinet ad Bullam Innocentii X. & Alexandri VII. ipsemet Innocentius X. die 13. Junii 1653. id declaravit, ut patet ex epistola Legati Regis Christianissimi ad Dominum Comitem de Brienne, eidem Regi ab intimis secretis, datâ Romæ 16. ejusdem mensis & anni, cujus verba exhibentur infra Proleg. 6. n. 55.

Sed & in Congregatione Generali S. Inquisitionis die 23. Aprilis 1654. idem Pontifex rursus declaravit, se (non obstante suâ contra Jansenium Constitutione) quæstionem de auxiliis, seu celebrem de Gratia per se efficaci controversiam eò in statu relinquere, in quo erat sub Paulo V. & Urbano VIII. utpotè quorum decreta hac de re voluit ibi observari. At verò "Paulus V. Romanus Pontifex de gravi illa ac molesta controversia, de auxiliis"

divinæ Gratiæ, & libero arbitrio (quam inter Religiosos Prædicatores, & Societatis Jesu, sub Clemente agitaram innuimus) quibus ipse Paulus cum cæteris Cardinalibus illius Congregationis semper interfuerat, conticescere iussit, sanxitque postmodum, ut utrisque, dum aliud decernatur, liberum esset, suam sententiam in scholis modestè tueri, sed sine damnatione alterius partis.

168 Præterea Alexander VII. in Brevi ad Episc. Gall. directo 29. Junii 1663. eandem doctrinam de Gratiâ per se efficaci sanam declaravit: cum enim Illustriss. D. Gilbertus de Choysseul, tunc Convenarum, postea Tornacensium Episcopus, ad ipsum quinque misisset articulos, quibus Gratiâ per se efficax, illiusque ad bene agendum (ultra sufficientem) necessitas, secundum Augustini & Aquinatis, communemque utriusque Discipulorum doctrinam, defendebatur: gratulatus est Pontifex de sana eorumdem articulorum doctrina, Episcopisque Galliarum testificatus est gaudium suum, quod Gratiâ taliter explicatam propugnantes, suo exemplo, consilio & operâ, ad saniorum doctrinam induxissent alios apud S. Sedem delatos, tamquam propugnatores quinque articulorum in Jansenio damnatorum, ut videre est apud Gonet to. 1. Clyp. Theol. in Apologia Thomistarum a. 8. ubi profert exemplar memorati Brevis, articulorumque ab Illustriss. Convenarum Episcopo ad Alexandrum VII. transmissorum. Denique S. D. N. Innocentius XII. in Brevi ad Facultatem Lovaniensem de 6. Februarii 1694. Sanctos Augustinum & Thomam aded commendat, ut dicat: *Hos dum Universitas vestra doctrina Duces secuta fuerit, securè pugnabit contra hostes orthodoxæ fidei, in Ecclesia gloriam & adificationem.*

169 Nulla proinde difficultas superesse potest quoad Bullam Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. contra 79. propositiones. Quarum aliqua, nimirum 16. 25. 27. &c. à nonnullis tribuuntur Augustino: eo quod secundum perspicua ejus testimonia, suo loco producenda, sine aliquo, imperfecto saltem, afflatu charitatis generaliter dictæ, seu amoris Dei propter se, nulla sit voluntas usquequaque bona; nulla virtus debitis omnibus, tam ex parte operis, quam ex parte operantis, circumstantiis ornata, nullumque proinde opus undique bonum, sive debitis omnibus circumstantiis vestitum. Ex quo Augustinus insuper conficit, nullum opus usquequaque bonum, debitisque tam ex parte operis, quam ex parte operantis, circumstantiis ornatum, sine Gratiâ effici posse. Quippe verus Dei propter se amor, ad id necessarius, non ex hominibus, sed ex Deo est, prout Augustinus tam asseveranter tradit, ut aliàs vicisse Pelagianos testetur l. de Gratiâ & lib. arbit. c. 18. ubi expressè loquens de charitate, sine qua (ut ibidem ait) *quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fit bene; de ea dicit: se non ex Deo (per Gratiâ, ut*

contextus manifestat) *sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani: si autem ex Deo, vicimus Pelagianos.* Legatur contextus istius capituli, attendaturque scopus totius illius operis, & liquidò apparebit, verborum hunc esse sensum: charitas, ad omne opus usquequaque bonum necessaria, si non necessariò sit ex Deo per Gratiâ, sed esse possit ex hominibus per solas naturæ vires, vicerunt Pelagiani: si autem necessariò est ex Deo per Gratiâ, & non possit esse ex hominibus per solas naturæ vires, vicimus Pelagianos.

Hinc patet Augustinum in eo quod nullum opus usquequaque bonum esse queat sine aliquo Dei propter se amore, isque ex Deo sit per Gratiâ, nec esse possit ex hominibus per naturam; in duobus, inquam, principiis istis fundasse suam contra Pelagianos doctrinam, de necessitate Gratiæ ad omnes & singulos ejusmodi actus, prout suo loco fusiùs ostensuri sumus. Reverà namque duobus illis principiis subvertit tres capitales Pelagianorum errores, ostenditque 1°. absolutam Gratiæ necessitatem ad bene operandum: 2°. per consequens nullum esse meritum, nisi ex Gratiâ, quam proinde nulla præcedunt merita: 3°. veram Christi Gratiâ non esse liberum arbitrium, neque legem atque doctrinam, neque solam internam intellectuùs illuminationem, sed charitatis inspirationem. Quæ tribus capitalibus erroribus ipsorum diametraliter adversantur.

At vel hinc apertè conficitur, in nulla ex damnatis illis 79. propositionibus, damnata esse duo illa Augustini principia, nec proinde damnatam esse doctrinam ejusdem num. 170. relatam, innumeris testimoniis ipsius perspicuè in sequentibus comprobendam. Asserta namque ab Augustino contra Pelagianos de Gratiâ, Gratiæque necessitate doctrina, in erroris, seu damnata per Ecclesiam doctrinæ suspicionem adduci non potest sine Ecclesiæ injuria, & sine manifesto viginti & amplius SS. Pontificum contemptu, ut constat ex dictis à num. 25. ad 34. *Nihil enim ita admirabilem & suspiciendum Ecclesiæ reddidit Augustinum, quam de Gratiâ doctrina,* inquit Suarez to. 7. de Gratiâ Prolegom. 6. c. 6.

Hæc est enim illa doctrina, quam SS. Pontifices ita probavere, ut ad eam fideles remitterent, ex ipsa intellecturos, quid Catholica sequatur & asseveret Ecclesia, ut vidimus n. 129. Hæc est illa doctrina, ex qua Bonifacius Papa, tameris doctissimus, *adversus Pelagianorum libros responsa poscebat,* ut vidimus n. 126. Hæc est illa doctrina, ex qua ipsamet Concilia suos de Gratiâ & libero arbitrio Canones verbatenus excerpterunt, ut vidimus n. 128.

Hæc est illa doctrina, cujus ductu Catholica acies tam gloriosam de Pelagianis ac Semipelagianis victoriam reportavit, ut vidimus n. 126. ita ut divina providentia, sicut contra Valentinianos & Gnosticos, Hieronymum: contra Artianos, Athanasium & Hilarium: con-

tra Nestorianos Cyrillum nostrum Alexandrinum : contra Eutychianos , Leonem Papam : sic contra Pelagianos ac Semipelagianos elegit suscitavitque Augustinum. Cujus proinde adversus ipsos doctrinam (maxime fundamentalem illam , ex qua pendere ipse credidit victoriam) in suspensionem adducere , foret suspectam reddere Augustini , & Ecclesiæ per Augustinum , de Pelagianis Semipelagianisque victoriam. Foret ipsi detrahere mirificam illam approbationem autoritatemque , quam Sedes Apostolica toties illi derulit. Foret Ecclesiam ipsam nimia credulitatis arguere , tamquam quæ ,, immeritò tam fidenter iudicium ejus in hac doctrina fuisset secuta ,, inquit Suarez ubi supra. Foret suscitare propositiones ab Hispanica Inquisitione damnatas : *Augustini quedam dogmata ab Apostolica Sede in terminis damnata sunt. Si triumphus Ecclesiæ de Pelagianis niteretur posterioribus Augustini scriptis , immeritò de eis illa triumphasset. Volentem sustinere partes Juliani , non posse Augustini rationibus convinci , &c.* Foret denique falsitatis ac mendacitatis arguere magnifica de doctrina ipsius elogio Cælestini Papæ , Alexandri VII. Clementis X. & Innocentii XI. n. 164. 165. & 166. recensita. Quod absit omnino.

174 Et confirmatur 1°. Quia sanctissimam Augustini doctrinam n. 170. propositam , in damnatorum illorum articulorum suspensionem adducere , foret omnes ferè Patres , qui , post ipsum , sapientiâ suâ Dei Ecclesiam illustrarunt , de eadem damnatione suspectos reddere. In illa quippe doctrina Augustinus Sectatores habuit omnes ferè Patres , qui post ipsum flourerunt , non solum utique Hilarium , Prosperum , Fulgentium , Mamercum , Sidonium , Avitum , Joannem Antiochenum , Orosium , Cæsarium , V. Bedam , Petrum Diaconum , Venantium , Anselmum (Augustini Discipulos) verum etiam Gregorium Magnum , Leonem , Bernardum , aliosque communiter Patres , imò & Concilia Arausicanum , & Milevitanum , prout in sequentibus ostendemus : ita ut illa Augustini doctrina , non jam privati Doctoris , sed communis SS. Patrum , imò communis Ecclesiæ doctrina meritò videri possit. Communem autem Ecclesiæ , vel SS. Patrum doctrinam , in suspensionem damnationis sapiens non adducet.

175 Confirmatur 2°. Quia Ecclesiæ Romanæ consuetudo non est , veterum ac præcipuorum Ecclesiæ Patrum dogmata convellere , sed stabilire : incredibile ergo est , nec (sine expressa ipsius declaratione) presumendum , quòd convellere voluerit dogmata tanti Doctoris , quem *in præcipuum Ecclesiæ lumen* , principalemque Christiani Orbis post Apostolos Magistrum , Pontifices & Patres communiter omnes semper commendaverunt , cuius & doctrinam toties & tam mirificè approbarunt. Quid enim dicerent hæretici , si Ecclesiæ Romana , post tot & tam solemnes approbationes , tamque mirificas commendationes Augustinianæ doctrinæ , ipsam aliqua ex parte damnasset , docerique prohibuisset ? hinc certè campum haberent apertum , amplamque occasionem resumendi vires , doctrinalesque Ecclesiæ sententias irridendi ; utpote quæ toties simpliciter , & absque restrictione , tam magnificè susceperunt commendassetque doctrinam , quam postmodum , velut hæreticam , erroneam , vel scandalosam condemnasset. Hanc rationem allegat Felix Papa epist. 1. dicens : *Cunctis hæresibus... resumendi vires , atque in usus pristinos redeundi , latus campus aperitur , si semel quod à Majoribus nostris est dispositum , qualibet occasione pulsatur.* Allegat & Hilarius in lib. de Synodis : *Non damnemus Patres , ne animemus hæreticos ; ne , dum hæresim expellimus , hæresim nutriamus.* Unde cum Vigilius Papa , in sua Constitutione adversus Theodorum Cæsariensem to. 4. Conciliorum , sexaginta circiter propositiones ipsius condemnasset , subjunxit : *Hic igitur competenter & per orthodoxæ fidei regulas Apostolica sententia autoritate damnatis , constituimus , ut ex omnibus istis... nulla injuriandi precedentes Patres , vel Doctores Ecclesiæ , præbeatur occasio : anathematizantes omnem. 1. qui Patribus & Doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex supra scriptis impietatibus quodammodo adscribere , vel irrogare voluerit.*

Confirmatur 3°. Quia plures Pontifices testificati sunt , se per decreta sua nullum Augustini doctrinæ præjudicium inferri voluisse , ut constat partim ex dictis n. 167. partim ex jurato testimonio Synnichi Doctoris Lovanienfis , quo coram Waltero Vander Waterfort , Notario publico , & duobus testibus ad id vocatis , in forma authentica 22. Februarii 1647. Lovanii in Majori Collegio , testificatus est : “ quod in audientia , quam à felicis recordationis Urbano VIII. summo Pontifice obtinuit die 26. Novembris 1643. sub horam notam antemeridianam , idem sanctissimus Dominus Urbanus vivæ vocis oraculo dixerit ipsi Domino comparenti (Synnichio) præsentibus clarissimo D. Cornelio Papio , & Venerabili Domino Petro Vercaneren , tria sequentia. Primò se per Bullam , seu Constitutionem suam , occasione libri D. Jansenii Episcopi Iprensis... non aliud intendisse , quam confirmare Bullam Pii V. & Gregorii XIII. pridem confirmatam... Tertiò , non fuisse intentionis suæ , per Bullam illam procreare ullum præjudicium doctrinæ B. Augustini , & eos , qui contrarium asserere præsumerent , compescendos esse.

Confirmatur 4°. Quia nequam hac de re dubitationem tres nominati Pontifices Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. relinquerent , in Bulla sua expressè addiderunt , nonnullas ex propositionibus illis aliquo pacto sustineri posse ; dum clausulam hanc adjecerunt : *quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent ; nec id ad solum improprium sensum restrinxerunt , sed simpliciter dixerunt , absque additamento hujus vel similis clausulæ : improprie , in significatione minus propria , &c. At-*

177

tentis verò præmissis, nihil rationabilius dici potest, quam declarationem istam à SS. Pontificibus idè adjectam fuisse, ne quis Augustini doctrinam, vel probatorum ab Ecclesia Patrum, maximè præcipuorum Ecclesiæ Doctorum, per Bullam illam aliqua ex parte damnatam existimaret; sed ut sapiens quisque concluderet, saltem eas aliquo pacto sustineri posse, quæ præcipuos Ecclesiæ Patres, sanctosque Doctores, habent fidei iussos, maximè Augustinum, inter ipsos præcipuum.

CAPUT XX.

De Augustini doctrina non bene sentiunt, nec reverenter loquuntur, qui dicunt, ei ad litteram non insistendum, utpote qua haud minus obscura sit, nec varios diversosque sensus minus admittat, quam ipsamet Scriptura sacra.

178 **H**oc utique, cum Annato, plerique alii contendunt Molinista, idèdque Augustini doctrinam, quàmlibet perspicuis verbis expressam, in sensus suos contra litteram oborto collo trahunt. Sed perperam. Tum quia hæreticis per hoc exemplo sunt, SS. Doctorum testimonia, quàmlibet perspicua, contra litteræ expressionem, in sensus suos trahendi, eludendi, inefficaciaque atque inutilia reddendi, ad eruendam ex iis traditionem, veramque Scripturæ divinæ intelligentiam. Tum quia Augustinus à SS. Pontificibus & Conciliis, vocatur clarissimum Ecclesiæ lumen, sol Ecclesiæ, &c. cujus luminosa claritate, eadem Concilia & Pontifices, uti sunt ad Scripturam exponendam, dissipandasque obscuritates ac tenebras, ex Pelagianæ hæreseos reliquiis Catholicorum quorundam Episcoporum mentibus offusas. Augustinique expressiones adèd claras, adèd expressas, adèd exactas, proprias & decisivas Ecclesiæ censuit, ut clariore, expressiores, exactiores non invenerit ad concinandos plerisque Canones suos.

179 Denique pro clara divinæ Scripturæ intelligentia, ad Augustini, aliorumque SS. Doctorum expositionem, contra hæreticorum errores semper recurrit, dumque duas inter partes circa Scripturæ intelligentiam controversa fuit, verum sensum ipsius ex Sanctorum traditione petendam semper docuit, semperque recurrit ad sensum in Ecclesia primitiva receptum, in qua Scripturarum Apostolicarum vera intelligentia ab Apostolis vivâ voce tradita fuit discipulis ipsorum, & à discipulis ad eorum successores, quasi de manu in manum transmissa fuit; methodumque istam semper Concilia tenuerunt, Orthodoxi semper approbarunt, soli hæretici recusarunt. Perniciosè ergo dicitur, sanctorum Doctorum expositiones perinde obscuras esse, atque Scripturam ipsam quam exposuerunt; aliàs inutilis fuisset expositio ipsorum. Cum obscurum per æquè obscurum non bene exponatur.

180 Et idèd licèt Canonici Scriptores, ad exer-

endas & eliminandas quodammodo mentes legentium; & ad rumpenda fastidia, atque acienda studia discere volentium. nisi & salubri obfervate sensum Spiritus Sancti obvolverint; sic tamen illi locuti sunt, ut posteriores, qui eos rectè intelligerent, & exponerent, alteram gratiam, disparè quidem, verum tamen subsequenter, in Dei Ecclesia reperirent. Non ergo expositores eorum ita loqui debent, ut tamquam se ipsi exponendos simili auctoritate præponant, sed in omnibus sermonibus suis primitus ac maximè ut intelligantur elaborent. Augustinus de doct. christ. l. 4. c. 8.

Sanctorum ergo Doctorum labor & studium semper in eo fuit, ut divinam Scripturam clarè atque evidenter exponerent, Cujus evidentia diligens appetitus aliquando negligit verba cultiora, neque curat quid bene sonet, ne verbum obscurum sit vel ambiguum. Ibidem c. 8.

Hanc igitur regulam à se traditam haud dubiè secutus est Augustinus, & idèd S. Prudentius, Trecentis Episcopus, contra Joannem Scotum, clarissima Augustini testimonia confictis à se glossis obscurare atque eludere prætententem, sic scribit de Prædestin. c. 11. n. 2. *Quis non horreat hanc tue perversitatis amenitiam, ut Orthodoxos tractatores sanctarum Patrum, quibus omninò studiis fuit, abstrusa aperire, clausa referare, figurata explanare, obscura elucidare, dicat vel ea non intellexisse, vel invide suppressisse? Quomòdò in suis literis atque explanationibus figurata locutionis modo uterentur, qui ad hoc ipsum easdem expositiones susceperunt, ut omnes figuratas locutiones apertis distinctionibus expendant?*

CAPUT XXI.

Ratio cur nonnullis Recentioribus paradoxe videantur propositiones quedam, in Augustino aliisque probatis Ecclesiæ Patribus certissima.

Audiendus hac de re Albertus Pighius L. 18; 6. Hierarch. Eccles. c. 4. "Paradoxa ut videantur pleraque, quæ ex Theologicis illis principiis (Scripturæ & Patribus) alioquin sunt evidentissima, fecit sacrarum Litterarum, & Ecclesiasticæ illius antiquitatis, Orthodoxorumque Patrum, qui jam diù regnavit, neglectus, & recepta pro illis profana quedam ex suo tradendi, definiendique temeritas, quæ humanis potius ratiunculis, quàm solidis germanisque Theologiæ principiis, omnia expediuntur, ad visæque rationis trutinam, non ad christianas inveniendæ Theologiæ veritatis regulas omnia libratur. Unde cum ignis fatuus malefuadæ rationis humanæ, fingens laborem in præcepto, ipsi nimium innitentibus facile illudat; facile fit, quòd incauti sequaces illius tenebras pro luce, & pro tenebris lucem accipiant, ipsique proinde insolitum videatur & paradoxum, quod aliis, germanos Theologiæ fontes consulentibus, sectantibusque, in iis apparet fundatissimum.